

Министерство образования и науки
Республики Казахстан
Комитет науки

ИНСТИТУТ ЭКОНОМИКИ

**ЭКОНОМИЧЕСКАЯ НАУКА
КАЗАХСТАНА:
ПОИСКИ И РЕШЕНИЯ**

*Материалы международной
научно-практической конференции,
посвященной 100-летию со дня рождения
академика Ашимбаева Туймебая Ашимбаевича*

1 том

Алматы
2018

УДК 330 (063)
ББК 65.01
Э 40

ISBN 978-601-215-172-5

Э 40 Экономическая наука Казахстана: поиски и решения / Под ред. А.А. Сатыбалдина. В 2-х т. – Алматы: Институт экономики КН МОН РК, 2018. – Т.1. – 652 с.

ISBN 978-601-215-176-3

В сборнике представлены статьи, научные доклады известных зарубежных и отечественных ученых, вузовских работников и специалистов-практиков, озвученные на международной научно-практической конференции «Экономическая мысль Казахстана: поиски и решения», посвященной 100-летию со дня рождения академика Ашимбаева Туймебая Ашимбаевича. В статьях отражены фундаментальные основы и перспективные направления научных исследований в Казахстане через призму развития мировой экономической науки, новая парадигма современного территориального развития экономики Казахстана, проблемы повышения эффективности производственных фондов и роста производительности труда в промышленности Казахстана, приоритетные направления социальной политики Казахстана, вопросы духовного возрождения казахстанского общества, современные тренды развития экономики на основе «зеленой экономики» и цифровизации и др.

Материалы сборника предназначены для специалистов, работников государственных учреждений, научных организаций и учебных заведений, магистрантов, докторантов и широкого круга читателей, интересующихся данной проблематикой.

УДК 330 (063)
ББК 65.01

Ответственный редактор Р.М.Рузанов

Научное издание

Рекомендовано

Ученым советом Института экономики КН МОН РК

ISBN 978-601-215-176-3 (том 1)

ISBN 978-601-215-172-5 © Институт экономики КН МОН РК, 2018

**ТЕОРИЯ, МЕТОДОЛОГИЯ И ПРАКТИКА
ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ СТРАН
ЕАЭС: ОБЩЕМИРОВЫЕ ТЕНДЕНЦИИ И
НАЦИОНАЛЬНЫЕ ОСОБЕННОСТИ**

- Алимбаев А.А., Кенешева Г.А.**
Структурные сдвиги в экономике Казахстана 118
- Камшибаев Р.А.**
Потенциал интеграции и перспективы экономического партнерства стран ЕАЭС 127
- Радостовец Н.В.**
Развитие справедливой конкуренции в рамках единого экономического пространства 136
- Арупов А.А., Муратов У.**
Стратегические направления эффективной интеграции Казахстана в рамках Евразийского Экономического Союза 145
- Таубаев А.А., Кенжебеков Н.Д.**
Условия и предпосылки исследования наукоемкого и высокотехнологического сектора в странах Евразийского Экономического Союза 157
- Улыбышев Д.Н., Петренко Е.С., Жайлауов Е.Б., Шевякова А.Л.**
Методология исследования инновационной восприимчивости национальных экономик стран ЕАЭС 165
- Нурпеисова А.А.**
Направления оптимизации интеграционных эффектов ЕАЭС 175
- Абайдуллаева М.М., Арупова Н.А.**
Теоретико-методологические подходы к обоснованию направлений евразийской экономической интеграции в условиях глобальных вызовов 184
- Туркеева К.А., Жамали Ш.А.**
Ресей және Қытай елдерінің экспорттық әлеуеті: Қазақстан үшін стратегиялық әріптестіктің ерекшеліктері 194

РЕСЕЙ ЖӘНЕ ҚЫТАЙ ЕЛДЕРІНІҢ ЭКСПОРТТЫҚ ӘЛЕУЕТІ: ҚАЗАҚСТАН ҮШІН СТРАТЕГИЯЛЫҚ ӘРІПТЕСТІКТІҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

э.ғ.к., доцент ТУРКЕЕВА К.А.,
магистрант ЖАМАЛИ Ш.А.

*ҚР БҒМ ҒК Экономика институты,
Алматы, Қазақстан Республикасы*

Аңдатпа. Экономика ғылымының монетаристтік және кейнсиандық бағыттарының біріктіруші элементі - ұлттық экономикалардың өзара іс-қимылында мемлекеттің институционалдық рөлі нарықтық (экономикалық) әдістерді пайдаланудың басымдығы негізінде жүзеге асырылуы керек. Сыртқы саудада кедендік одақтар аясындағыдай және бірыңғай экономикалық кеңістіктегідей бірдей реттеу құралдарын біріктіріп пайдалану арқылы нарықтық әдістерді қолдану қажет. Егер кейбір елдер халықаралық алмасуға әсер ету үшін экономикалық тетіктерге артықшылық берсе, ал кейбіреулері экономикалық емес болып қалса, онда олардың арасындағы қайшылықтар пайда болады. Мұндай қарама-қайшылықтарды болдырмау үшін өзара әрекеттесетін мемлекеттердің экспорттық әлеуетін іске асыру барысында стратегиялық әріптестікті тереңдету қажет. Мысалы, Қытай мен Ресей сыртқы сауда және сыртқы экономикалық қатынастарды реформалауды үнемі тереңдету, делдалдық қызметтер жүйесін жетілдіру, кәсіпорындарды сыртқы сауда қызметін жүргізу үшін қажетті құқықтармен қамтамасыз етіп, өңірлік экономикалық ынтымақтастық пен жаһандық көпжақты саудаға белсенді қатысады.

Тірек сөздер: ынтымақтастық, сыртқы сауда, экспорттық әлеует, іргелес мемлекеттер.

Ұлттық экономиканың бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз ету және жаһандық экономикалық байланыстарды кеңейту үшін еліміздің экспорттық әлеуетін

қалыптастырып, дамыту қажет. Экспорттық әлеует кең мағынада, ұлттық экономиканың салалардың, кәсіпорындардың бәсекеге қабілетті тауарлар мен қызметтерді шығаруға және оларды әлемдік нарықтарға экспорттауға деген қабілеттілігі болып табылады.

Сонымен бірге, Қазақстанға жақын елдерге шығарылатын өндірістік тауарларды экспорттау барысында сыртқы экономикалық ынтымақтастықты кеңейту қажет. Мысалы, Ресей мен Қытай – Қазақстанның стратегиялық әріптесі. Бұл дегеніміз, ұлттық экономиканың экспорттық құрамын кеңейтуге және үш елдің экспорттық әлеуетін бағалауға мүмкіндік береді. Бұл жағдай зерттеу барысында көрсетілді. Мысалы, Ресейлік жиынтық экспорттың жыл сайынғы төмендеуі экспорттық әлеуетті іске асыру мен экономиканың нақты секторлар өнімділігінің тұрақты өсуіне кедергі болуын көрсетеді.

Осыған байланысты саланың экспорттық әлеуетін қалыптастыру критерийлерін анықтау, шикізаттық емес экспорттың ерекшеліктері мен көрсеткіштерін зерделеу және Ресейдегі экспорттық әлеуетті дамытудың негізгі кедергілерін айқындау жөніндегі шараларды тұжырымдау қажет.

Кәсіпорын деңгейіндегі экспорттық әлеуетті отандық және шетелдік нарықтарда өнім өндіру мен коммерциялық мақсаттарға қол жеткізу үшін пайдалануға болатын ресурстар мен құралдар ретінде анықтауға болады [1]. Федералдық кеден қызметінің ақпаратына сәйкес, Ресейдің сыртқы сауда айналымы рубльдің құнсыздануы салдарынан (11,2% төмен) 2016 жылы 471,2 миллиард долларды құрады, жыл басында өндірістік секторда іскерлік белсенділіктің шектелуіне әкелді [2]. 2015-2016 жылдары Ресейдің сыртқы сауда динамикасы шикізаттық емес энергияға жатпайтын тауарлардың экспортын ескере

отырып, 2013 жылы 142 миллиард доллардан 2016 жылы 109 миллиард долларға дейін қысқарғанын байқауға болады, бұл экспорт көлемінің 23 пайызын құрайды, екінші жағынан, кейбір компаниялардың экспорттық белсенділігінің артуы және сыртқы нарықта ресейлік тауарлар ассортиментінің кеңінен таралуы [3]. Кедендік статистика мәліметтеріне сәйкес 2017 жылы Ресей Федерациясының сыртқы сауда айналымы 584 млрд АҚШ долларын құрады және 2016 жылмен салыстырғанда 25% -ға, оның ішінде экспорт – 357 млрд АҚШ долларына (25% -ға), импорт – 227 млрд. (өсім 24%).

Ресей компанияларында экспорттауды басқару ерекшеліктеріне талдау жасау кезіндегі сыртқы нарықтарға тауарларды сатуды қалыптастырудың басты критерийлері - экспорттың географиясы және белгілі бір нарыққа шығу жолын таңдау болып табылады. Алайда, ресейлік экспорттаушылар ішкі және сыртқы саяси, экономикалық жағдайдың тұрақсыздығымен байланысты факторлардың кеңейтілген тізімін ескеріп, сондай-ақ экономиканың жекелеген салаларының ерекшеліктерін қарастыру керек. Бұл факторларға: нарықтық әлеует, оның ішінде баға мен табыс деңгейі, нарықтық бәсекеге қабілеттілігі, саяси фактор, импорттаушы елдегі логистикалық инфрақұрылым қарастырылады [4].

Соңғы кезеңдерде елдегі шикізаттық емес тауарларды экспорттау жағдайлары пессимистік болып табылады, бұл салалардың экспорттық әлеуетін іске асырудың төмен деңгейін тудырады. 2016 жылы сыртқы сауда айналымындағы тауарлардың тек төртеуі оң үрдісті көрсетті: азық-түлік, құрылыс материалдары, орман өнімдері және қымбат бағалы материалдар мен тастар (1-кесте) [5].

1-кесте. Ресейдің тауар түрлері бойынша экспорт көлемі 2015 - 2016 жж. (млн. доллар)

Тауар	2015 ж.	2016 ж.	Өсу қарқыны %
Азық-түлік	14286	15234	6,6
Азық-түлік емес ауыл-қ өнімдері	1226	1171	-4,5
Минералды шикізат	3089	3028	-2,0
Отын	216164	165984	-23,2
Химиялық тауарлар	25435	20812	-18,2
Ағаш өнімдері	9313	9519	2,2
Қымбат металдар мен тастар	7895	8906	12,8
Металл өнімдері	32880	29076	-11,6
Машина жасау өнімдері	29099	27806	-4,4
Тоқыма, киім, аяқ киім	1002	996	-0,6
Өртүрлі дайын бұйымдар	3154	2959	-6,2
Барлығы	343543	285491	-16,9
Дереккөз – [5] сілтеме бойынша жасалынды			

Кестеге сәйкес, 2016 жылы 2015 жылмен салыстырғанда, 16,9% -ға экспорттың жалпы төмендеуі байқалады, ең үлкен төмендеу отынмен (-23,2%), химиялық өнімдермен (-18,2%) және металл бұйымдарында (-11,6%). Өткен жылы Ресей машина жабдықтары мен автомобильдерді экспорттауды ұлғайта алмады. Экспортталған машиналар мен жабдықтардың құны 4,4% -ға, 27,8 млрд АҚШ долларына дейін қысқарды (2013 жылы ол 28,3 млрд АҚШ долларын құраған). Ресей экспортының тауарлық құрылымын қарастырған кезде, үлкен бөлігі (58,1%) отын болып табылады, ол Ресейдің негізгі шикізат экспорты және әлемдік тұтыну мен инвестициялық тауарларды импорттаушы ретінде әлемдік экономиканың негізгі орнына ие. Бұл модель макроэкономикалық тұрақтылықты, халықаралық бәсекеге қабілеттілікті және

елдің ұлттық қауіпсіздігін қамтамасыз етуге мүмкіндік бермейді [6]. Шикізаттық емес экспорттың тауарлық құрылымын талдай отырып, экспорттың ең үлкен үлесін келесі салалар құрайды: машина жасау (25,5%), металлургия (25,7%) және химия өнеркәсібі (19,0%). Экспорттық әлеует тұрғысынан, металл нарығында, Ресей қуатты позицияға ие, ол экспорттық әлеуетті одан әрі қалыптастырып, өндірістік жаңғыртуды және экспорттық саясатты мемлекеттік реттеуді жетілдіруді қамтамасыз етеді.

2016 жылы химия өнеркәсібінің өнімдері 18,2% -ға төмендеді, бұл нарықтың үйлестірілген стратегиясының нашар дамуы мен маркетингтік коммуникациядағы секторды басқаруға назар аудармауымен байланысты болуы мүмкін.

2-кесте. 2013-2017 жж. аралығындағы Ресейдің әлемдік экспорттың көрсеткіші

Көрсеткіш	2013	2014	2015	2016	2017
(АҚШ долл.)	527 млн	497 млн	343 млн	285 млн	357 млн
Жылдық өсу қарқыны (%)	0	-5	-30	-16	25
Дереккөз – http://data.trendeconomy.ru Әлемдік тауар экспорты 2017					

Ал, жалпы экспорт көлемін айтсақ, Ресейден Қазақстанға өтетін тауар құны 19,2 млрд АҚШ долларын құрап, Қазақстан Ресейдің 9- серіктесі болып саналады. Негізгі тауарлар «Минералды өнімдер» (16%), «Машиналар мен жабдықтар» (15%) экспортталды [7].

Федерациялардың жалпы 85 субъектілерінің 76-сы қазақстандық серіктестермен сауда-экономикалық байланыстарды бар. Тікелей Қазақстанмен шекаралас орналасқан Ресей Федерациясымен ынтымақтастығы

ең белсендісі дамып келе жатыр. Олардың арасындағы ынтымақтастық трансшекаралық экономикалық схемаларын негізінде жүзеге асырылады: атап айтқанда, Екібастұз көмірін Орал және Сібір электр станцияларына кері бағытта электр энергиясын қайтару арқылы жеткізу, Оңтүстік минералды шикізаттың Оңтүстік-Орал кен-металлургиялық кәсіпорындарына олардың дайын өніміне айырбастау. Самара, Орынбор облысы мен Башқұртстан өңдеуші кәсіпорындарына мұнай мен газ конденсатын мұнай өнімдері мен газдың қарсы түйісуі үшін Қазақстанмен жеткізуі. Екі жақты Ресей-Қазақстан сауда айналымының шамамен 70%-ы өңіраралық және шекара маңы саудасынан келеді.

Қытай экспорттық әлеуетін бағалау келесідей анықталды. Қытай әлемнің 182 елімен және өңірлерімен сауда-экономикалық байланыс орнатады, олардың 80-і үкіметаралық сауда келісімдері мен хаттамаларына қол қойған. Қытайдың негізгі сауда серіктестері капиталистік елдер, ең алдымен Жапония, Америка Құрама Штаттары, Батыс Еуропа елдерімен дамып келеді, бұл сыртқы сауда айналымының 55% -ын құрайды.

2016 жылы Қытайдың жалпы тауар экспорты 2 197,9 млрд АҚШ долларын құрап, әлемде 2-ші орынға ие болды. Бірінші орынға АҚШ экспорты (2214,6 млрд долл.) жайғасты. Қытай экспорты импортына қарағанда 249,9 млрд доллардан астам. Сауда балансының профициті ЖІӨ-нен 2,2% құрады. Әлемдегі Қытай экспортының үлесі 10,6%-ға жетті. 2013 жылы Қытайдың сыртқы сауда айналымы алғаш рет 4 триллион АҚШ долларын құрады. Кейінірек, халықаралық сауданың төмендеуіне және басқа да жағымсыз факторларға байланысты Қытайдың сыртқы саудасы 4 триллионнан аса алмады. Егер импорт пен экспорттың өсу қарқынына қарасақ, 2017 жылы Қытайдың сыртқы

сауда айналымы шамамен 3 трлн 803 млрд АҚШ долларын құрады. Бұл дегеніміз, 2016 жылмен салыстырғанда 12% -ға өсті. 2016 жылы халықтың жан басына шаққандағы экспорты 1566,0 долларды құрап, әлем бойынша 116-орынды алды. Қытаймен жан басына шаққандағы экспорт бір деңгейдегі мемлекеттер: Оңтүстік Африкада (1 595,9 доллар), Грузияда (1 587,5 доллар), Аргентина (1 582,4 доллар), Ямайка (1 530,4 доллар), экспорт (1 461,1 доллар). Жалпы әлемдегі жан басына шаққандағы экспорт көлемі 2 784,3 долларды құрады [8].

3-кесте. Қытай мемлекетінің көршілес елдермен салыстырғандағы экспорт көлемі. 2016 жыл

Мемлекет	Жалпы көрсеткіш	Жан басына шаққандағы көрсеткіш
Жапония	797,5 млрд долл. (2,8 есе аз)	6 243,0 доллар
Оңтүстік Корея	596,1 млрд долл. (3,7 есе аз)	11 735,9 доллар
Үндістан	433,3 млрд долл. (5,1 есе)	327,2 доллар
Ресей	330,7 млрд долл. (6,6 есе)	2 297,4 доллар
Қазақстан	43,8 млрд долл. (50,2 есе)	2 432,5 доллар
Дереккөз – [8] сілтеме бойынша құрастырылды		

2017 жылғы қаңтардан бастап қарашаға дейінгі кезеңде Қытайдың дәстүрлі саудадағы экспорты мен импорты 14,18 трлн (республика бойынша жалпы көрсеткіштен 18,1% немесе 56,4% артты). Бұл былтырғы жылдың ұқсас кезеңімен салыстырғанда өткен жылғы деңгейден 1,2% жоғары.

Қытайдың негізгі экспорты дәстүрлі еңбек өнімділігі жоғары технологиялық өнімдер санаты, машина жасау және электротехникалық өнімдер болып табылады. 2017 жылы машина және электроника жалпы экспорттың 58,1%-ын құрады (8,05 триллион юань, өсім 12,6%).

4-кестеле – Қытай экспортының жыл сайынғы өсу деңгейі көрсетілген, 2010-2016 жж.

Жыл	Экспорт (млрд долл.)	Жан басына шақ-ы	Экспорт (млрд долл.)	Экс- порт өсу деңгейі%	ЖІӨ бой- ынша үлесі % Азияда	Қытай үлесі %	
	Ағымдағы баға		Тұрақты баға Әлемде			Әлемде	Азияда
2010	1 602,5	1 178,4	818,4	17,5	26,4	8,4	23,4
2011	2 006,3	1 467,2	918,5	12,2	26,7	8,9	24,0
2012	2 175,1	1 581,6	980,0	6,7	25,4	9,5	24,9
2013	2 354,3	1 702,6	1 070,5	9,2	24,4	10,0	26,2
2014	2 524,1	1 815,7	1 167,6	9,1	24,0	10,6	27,5
2015	2 431,3	1 740,4	1 169,4	0,16	21,7	11,5	29,6
2016	2 197,9	1 566,0	1 186,3	1,4	19,6	10,6	27,8

Дереккөз – [8] сілтеме бойынша құрастырылды

Сондай-ақ, Қытай темір рудасының импорты 991 млн тоннаны құрады, өсімі 6%, шикі мұнай – 386 млн т, өсімі 12%. Табиғи газ жеткізілімінің көлемі 26,5%-ға артты [9].

Қытайдың түсті металлургиясы ерекше назар аударуға лайық, себебі бұл ел түсті металдарды өндіру және тұтыну бойынша әлемдегі елдердің алдыңғы қатарында. Түсті металдарға деген сұраныс пен оның бағасы өндіруші елдердің де, импорттаушы елдердің де экономикасының деңгейіне әсер етеді. Түсті металдарға деген сұраныстың төмендеуі өндірістік қуаттылықтың көбеюімен және әртүрлі салаларда металл тұтынуды азайтудың әсерінен болады. Түсті металдар өнеркәсіпте, атап айтқанда, электроникада, электротехникада, ракета және әуе кемелерінде пайдаланылады. Олардың ішінен бөлшектер, сымдар, парақтар мен фольга, коррозияға қарсы жабын және т.б. дайындалады. Мысты трансформаторларда, электр қозғалтқыштарын өндіруде қолданылады. Алюминийді сымдарға, радиаторларға, ұшақтарға көптеп пайдаланады. Ғарыштық және ядролық технологияларды да түсті қорытпаларды қолданбай жасай алмайды.

Қытай ең ірі түсті металдар қоры бар елдер тізіміне кіреді. Әлемдік өндірісте Қытайдың еншісінде 20% мыс, 33% алюминий, 38% мырыш және 10% никель бар. Сонымен қатар, Қытайдың әлемдік мыс өнімін тұтыну үлесі 30%, алюминий және қорғасын - 30%, никель - 25% -ға дейін жетеді. Қытайдан негізгі экспортқа шығатын металдар: мыс, қалайы, қорғасын, вольфрам, алюминий, мырыш. Металлургиялық «Чжунго Gantsay Tszuagevan» Қытайдың ең ірі талдамалы порталының соңғы статистикасы бойынша, Қытайда түрлі-түсті металдар өндіру көлемі өсіп келеді және бағасы сұраныстың жоқтығына байланысты төмендеу үстінде. Өткен жылдары Қытайдағы болаттың бағасының арзандағаны

Еуропаны қатты алаңдатты. Еуропалық металлургия қауымдастығы Eurofer China Metallurgical Қытайдың жылына 1,1 миллиард тонна болат өнделетіндігін көрсете отырып, қосалқы өнімділігі 340 тонна болатындығын есептеп шығарды. Қытай өнеркәсібіндегі металлургия үлесінің күрт өсуі елдің энергетикалық, логистикалық, шикізат базасына әсер етеді. Статистикалық мәліметке сүйенсек, түсті металдар көлемі 2015 жылы 7,5%-ға өсті, ал жылдық өндірілген алюминий 29,1 млн тонна, оның ішінде 47,05 млн тонна болды, – 10,4% -ға, мыс өндірісінде 7.26 млн тонна – 5,7% -ға өсті [10].

Соңғы 10 жыл ішінде Қазақстанның Қытайға экспорты төрт есеге немесе 1,42 млрд долларға төмендеді. Алайда, импорт 4,51%, 158,38 млн долларға өсті. Сонымен, экспорттың өсу шыңы 2011 жылдан бастап төмендей бастады, ал импорттың өсуі – 2013 жылға қарай жоғарлай түсті. 2011 жылы Қазақстанның Қытайға экспорты 2007 жылмен салыстырғанда 2,5 есе дерлік өсті және 14,78 млрд АҚШ долларын құрады. Егер осы шынның кезеңінен салыстырсақ, 2016 жылы экспорт 3,5 есе төмендеді. Қытайдан келетін импорт бойынша, 2013 жылы 2,38 есе өсіп, 8,36 млрд АҚШ доллары болды. 2016 жылы импорт-тың төмендеуі ең жоғары кезеңмен салыстырғанда 2,28 есені құрады.

Қазақстан Қытайға шамамен 66 топқа біріктірілетін, шамамен 253 тауар түрін экспорттайды. Ең үлкен үлес шикізатқа тиесілі. Ал, Қытай Қазақстанға 96 топтан тұратын 5 мыңға жуық тауар экспорттайды. Алғашқы үш көшбасшы - қара металдардан жасалған құбырлар (шойынды қосқанда), телефон және телеграфтық сымды байланыс және компьютерлер [11].

Жалпы айтатын болсақ, Қытайдың сыртқы саудасы қарқынды өсіммен сипатталады. Бұл, ұлттық және

элементтік экономиканың өсуін ынталандыруда маңызды рөл атқарады. Қазіргі уақытта Қытайдың сыртқы саудада кәсіпорындарының еңбек өнімділігі өсуде, капиталды және ресурстарды пайдаланудың тиімділігі артуда. Қоршаған ортаны қорғау бизнес-процестерде бірте-бірте алға басуда. Ассортимент, өнімдер мен қызметтердің сапасы артып келеді. Себебі, тұтынушылар да, өндірушілер де жоғары сапаға ұмтылады.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Белякова Г.Я., Фокина Д.А. Инструменты управления экспортным потенциалом с учетом стратегии развития предприятия машиностроения // Вестник СибГАУ, 2014. – № 5 (57). – 227–232 бб.

2. Внешняя торговля России в 2016 году: цифры и факты // Информационно-аналитическое сетевое издание «ПРОВЭД». [Электронды ресурс]. Кіру режимі: <http://xn--b1ae2adf4f.xn--p1ai/analytics/research/40407-vneshnyaya-topgovlya-possii-v-2016-godutsifry-i-fakty.html/> (шығарылған мерзім: 05.04.2017).

3. Красанова В.В. условия жесткого дефицита // Эксперт, 2017. – № 14 (1024). – 40-42 бб.

4. Мазилев Е.А. Устойчивое развитие территорий, отраслей и производственных комплексов // Проблемы развития территорий. 2015. – № 5 (79). – 26–33 бб.

5. Развитие общего и несырьевого экспорта России в 2016 г. // Российский экспортный центр. (мерзім 10.04.2017).

6. Экспортеры ослушались Медведева // Газета.Ру. (мерзімі: 18.04.2017).

7. Статистика внешней торговли Российской Федерации за 2017 год. (nangs.org интернет сайтынан) Кіру сілтемесі: <http://ru-stat.com/date-M201512-201612/RU/export/world/1572>

8. Макроэкономикалық зерттеу(электронды ресурс) кіру режимі: <http://be5.biz/makroekonomika/export/cn.html>

9. Қытайдың сыртқы сауда айналымы 2017. Кіру режимі: <http://russian.cri.cn/economy/weekly/356/20180122/73208.html>

10. Түсті металлургия - теңдестірілген экономика 2016 жыл. Қытайдың халықаралық радиосы. Кіру сілтемесі: <http://russian.cri.cn/841/2016/01/14/1s571661.htm>

11. Regnum ақпараттық радиосы. Қазақстан және Қытай: динамика экспорты және импорты за 10 лет. Кіру режимі: <https://regnum.ru/news/2298105.html>

АНАЛИЗ ЭКСПОРТНОГО ПОТЕНЦИАЛА АПК КАЗАХСТАНА

к.э.н., с.н.с. ОСМАНОВ Ж.Д.

*Институт экономики КН МОН РК,
г. Алматы, Республики Казахстан*

Аннотация. В данной статье проведён анализ АПК, а также говорится о том, что Қазақстан имеет большие возможности экспортировать в страны-члены ВТО продукцию животного и растительного происхождения, которая позволит реализовать экспортный потенциал нашего агропромышленного комплекса, а также позитивно повлияет на экономическое развитие и имидж Қазақстана.

Ключевые слова: АПК, экспорт, экономика, сельское хозяйство, Государственная программа развития агропромышленного комплекса.

АПК является одной из ключевых отраслей экономики Қазақстана. Уровень развития аграрного сектора всегда выступал и продолжает выступать определяющим факто-